

Hans-Henrik Holm

Indledning

Den begyndende udsoning mellem Øst og Vest. Nedrustningsaftalerne og forøget supermagtsinteresse i FN systemet. Afslutningen af en række krige og konflikter, der har martret den Tredje Verden: Afghanistan, Iran-Irak, Namibia, Kampuchea og måske Mellemerika. Afskaffelsen af diktaturer i Pakistan, Chile, Argentina m.fl. og fremvækst af skrøbelige demokratier. Måske symptomer på, at det internationale system er ved at gennemgå en række samtidige, fundamentale ændringer. Denne samtidighed i en række internationale »løsninger« har sat fokus på den Tredje Verden på en ny måde. Dette nummer af *Politica* prøver at belyse den Tredje Verden og storpolitikken.

I den første artikel gøres der kritisk op med den herskede forestilling, at den Tredje Verden er død: Både som politisk ide, som magtpolitisk realitet og som strukturøkonomisk beskrivelse. Det er på ingen måde tilfældet. Den Tredje Verden har et stort ideologisk og ressourcemæssigt magtpotentiale, der i ringe grad udnyttes i dag på grund af manglende mobilisering. Men til trods herfor står den Tredje Verden med en kollektiv magt som en politisk bevægelse, der er en af de centrale aktører i nutidens og fremtidens internationale system.

Artiklen af Georg Sørensen ser på de fremvoksende demokratier ud fra den klassiske politologiske læresætning om en sammenhæng mellem demokrati og velfærd. Ud fra en analyse af Indien og baseret på sammenligninger med andre lande konkluderes, at der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem karakteren af et regime og den velfærdsøkonomiske udvikling. Artiklen viser hen til et desværre forsømt studiefelt, hvor yderligere analyser er nødvendige.

Mette Skak har til gengæld taget fat på en klassisk problemstilling i analysen af storpolitik og den Tredje Verden. Hvornår og hvorfor intervenserer supermagterne USA og Sovjetunionen i den Tredje Verden? Mette Skak beskriver mønstret i interventionerne ud fra en gennemgang af doktrinerne, der har styret supermagternes politik. Hun konkluderer, at interessekonflikter er den umiddelbare, men udviklingsproblemer er den bagvedliggende årsag til interventionerne. Artiklen munder ud i en række normative anbefalinger til, hvordan man i storpolitikken kan udnytte den øjeblikkelige mere eftertænksomme fase til at udvikle alternativer til intervention.

Jørgen Dige Pedersen analyserer i sin artikel Indien og Brasilien og deres politik over for den øvrige del af den Tredje Verden. Det er karakteristisk, at der udvikles nye »stormagter« internt i den Tredje Verden. Både økonomisk, politisk og militært ser vi stigende tendenser til et syd-syd samarbejde, der stiller den traditionelle modstilling mellem Nord og Syd under angreb.

Det samme gør Mansour Khalid i det sidste bidrag til dette tema. Mansour Khalid gør opmærksom på, at de enkelte lande i den Tredje Verden selv har et

stort og måske det afgørende ansvar for, at der kommer ændringer i den øjeblikkelige tingenes tilstand. Samtidig peger Khalid på, at på en række områder, for eksempel militær og miljø, er der alarmerende tendenser i den aktuelle udvikling. Hvis ikke disse tendenser til oprustning og miljøødelæggelse standses, vil det føre til voldsomme nye konflikter og ødelæggelser, der vil sætte ikke alene den Tredje Verden, men den hele verden på en meget alvorlig prøve.

Storpolitik og den Tredje Verden er redigeret for at give læserne en fornemmelse af nogle af de aktuelle debatter og brudflader i studiet af den Tredje Verden. Det er bevidst, at vi har udeladt emnerne bistand og økonomi. Begge disse emner er i forvejen centralt placeret og godt dækket ind i den tilgængelige litteratur. På en så begrænset plads kan vi naturligvis ikke dække hele det store emne, der er angivet med titlen *Storpolitik og den Tredje Verden*. Vi har valgt at belyse emnet ud fra forskellige vinkler: Set fra det internationale system: Er der en international aktør, der kan kaldes den Tredje Verden? Set fra det enkelte lands perspektiv: National udvikling og økonomisk udvikling: Er der en sammenhæng? Set fra det regionale perspektiv: Er der stormagter blandt ulandene selv? Set fra supermagternes perspektiv: Hvordan og hvorfor og med hvilken effekt kan man intervenere i Tredje Verdens konflikter? Endelig afslutter vi med et Tredje Verdens perspektiv: Hvad kan Tredje Verdens lande selv gøre? Inden for hvert af disse perspektiver giver artiklerne eksempler på relevante og centrale politologiske problemstillinger, og forhåbenlig kan både analysernes resultater og metode virke igangsættende og stimulerende for andre.

En del af artiklerne har været forelagt på et seminar afholdt af det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg i København 2. november 1988.